

Megoldás. A megoldás során fölteszük, hogy $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right)$ és $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} + x\right)$ értelmesek. A három mennyiségnek hatféle sorrendje lehetséges, azonban az esetek száma csökkenthető. Először is vegyük észre, hogy amennyiben a középső elemet rögzítjük, akkor a két szélső elem sorrendje a feladat szempontjából közömbös, három (nem nulla) szám egy adott sorrendben pontosan akkor alkot mértani sorozatot, ha a két szélső tagot felcserélve ugyancsak mértani sorozatot kapunk. (A sorozat hányadosa a csere után a reciprokára változik.) Ezzel az esetek száma a felére csökken.

Másfelől az $x \leftarrow -x$ helyettesítés fölcseréli $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right)$ és $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} + x\right)$ értékét, így a $\operatorname{tg}\frac{\pi}{12}$, $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right)$, $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} + x\right)$ mennyiségekre ebben a sorrendben akkor és csak akkor teljesül a feladat feltétele, ha az adott helyettesítés után $\operatorname{tg}\frac{\pi}{12}$, $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} + x\right)$ és $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right)$ alkotnak mértani sorozatot. Így elegendő két esetre szorítkoznunk: ha $\operatorname{tg}\frac{\pi}{12}$, illetve ha $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right)$ a középső elem.

Jelölje $\operatorname{tg} x$ értékét y és az egyszerűség kedvéért legyen $\operatorname{tg}\frac{\pi}{12} = t$. A megfelelő addíciós tétel felhasználásával

$$\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right) = \frac{t - y}{1 + ty} \quad \text{és} \quad \operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} + x\right) = \frac{t + y}{1 - ty}.$$

Ismeretes, hogy három nullától különböző szám pontosan akkor lesz egy mértani sorozat három szomszédos tagja, ha a középső tag négyzete egyenlő a másik két tag szorzatával. Az első esetben, ha t a középső tag, akkor

$$t^2 = \frac{t - y}{1 + ty} \cdot \frac{t + y}{1 - ty} = \frac{t^2 - y^2}{1 - t^2 y^2},$$

ahonnan $t^4 y^2 - y^2 = 0$. Mivel $t^4 \neq 1$, azért innen $y = 0$ következik, azaz $x = k\pi$, ahol k tetszőleges egész szám. Ekkor a három szám egyenlő és nem nulla, valóban mértani sorozatot alkotnak.

Ha $\frac{t - y}{1 + ty}$ a középső elem, akkor a feltétel szerint most a

$$t \cdot \frac{t + y}{1 - ty} = \left(\frac{t - y}{1 + ty}\right)^2$$

egyenletet kapjuk. A műveleteket elvégezve és y hatványai szerint rendezve, majd szorzattá alakítva a

$$(t^2 + 1)y[ty^2 + (t^2 - 1)y + 3t] = 0$$

egyenlet adódik. Ha $y = 0$, akkor a számok egyenlők, az előző megoldást kapjuk, egyébként $t \neq 0$ -val osztva az $y^2 - \frac{1 - t^2}{t}y + 3 = 0$ egyenletet kell megoldanunk. Az elsőfokú tag együttthatója igen megnyugtató: a $\operatorname{tg} 2\alpha = \frac{2 \operatorname{tg} \alpha}{1 - \operatorname{tg}^2 \alpha}$ azonosság szerint

$$\frac{1 - t^2}{t} = \frac{1 - \operatorname{tg}^2 \frac{\pi}{12}}{\operatorname{tg} \frac{\pi}{12}} = \frac{2}{\operatorname{tg} 2 \cdot \frac{\pi}{12}} = \frac{2}{\operatorname{tg} \frac{\pi}{6}} = 2\sqrt{3}.$$

A másodfokú egyenlet bal oldala tehát $y^2 - 2\sqrt{3}y + 3 = (y - \sqrt{3})^2$, ahonnan $y = \sqrt{3} = \operatorname{tg}^{-1} \frac{\pi}{3}$. Ekkor $x = \frac{\pi}{3} + n\pi$, $n \in \mathbb{Z}$, a három szám pedig $\operatorname{tg} \frac{\pi}{12} = 2 - \sqrt{3}$, $\operatorname{tg}\left(-\frac{\pi}{4}\right) = -1$ és $\operatorname{tg} \frac{5\pi}{12} = 2 + \sqrt{3}$, amelyek ebben a sorrendben valóban mértani sorozatot alkotnak, a hányados $q = -(2 + \sqrt{3})$.

A korábbiak szerint az eddigiek mellett az $x = -\frac{\pi}{3} + n\pi$, $n \in \mathbb{Z}$ alakú számok is megoldásai a feladatnak, ekkor a $\operatorname{tg} \frac{\pi}{12}$, $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} + x\right)$, $\operatorname{tg}\left(\frac{\pi}{12} - x\right)$ értékek adják a fenti mértani sorozatot.

A feladat megoldásai tehát az $x = \varepsilon \cdot \frac{\pi}{3} + n\pi$ alakú számok, ahol ε a $-1, 0, 1$ értékek valamelyike, n pedig tetszőleges egész szám.

Megjegyzések. 1. Érdeemes felfigyelni arra, hogy a feladat nem triviális megoldása a nyilvánvaló $\operatorname{tg} 15^\circ \cdot \operatorname{tg} 75^\circ = 1 = \operatorname{tg}^2 45^\circ$ azonosság átírata. A jobb oldal ugyanis $\operatorname{tg}^2(-45^\circ)$ -nek is írható, így pedig az argumentumok a $-45^\circ, 15^\circ, 75^\circ$ elrendezésben olyan számtani sorozatot alkotnak, amelynek középső tagja $15^\circ \left(\frac{\pi}{12}\right)$, míg a megfelelő tangens értékek a $\operatorname{tg} 15^\circ, \operatorname{tg}(-45^\circ), \operatorname{tg} 75^\circ$ sorrendben alkotnak mértani sorozatot.

2. A megoldás során minden további nélkül használtuk, hogy $\operatorname{tg} 15^\circ$ pontos értéke $2 - \sqrt{3}$. Ez például a szokásos módon igazolható a különbség tangensére vonatkozó azonosság és $\operatorname{tg} 45^\circ = 1$, illetve $\operatorname{tg} 30^\circ = \frac{\sqrt{3}}{3}$ ismert értékeinek felhasználásával:

$$\operatorname{tg} 15^\circ = \operatorname{tg}(45^\circ - 30^\circ) = \frac{\operatorname{tg} 45^\circ - \operatorname{tg} 30^\circ}{1 + \operatorname{tg} 45^\circ \cdot \operatorname{tg} 30^\circ} = \frac{1 - \frac{\sqrt{3}}{3}}{1 + \frac{\sqrt{3}}{3}} = \frac{3 - \sqrt{3}}{3 + \sqrt{3}} = \frac{9 - 6\sqrt{3} + 3}{9 - 3} = 2 - \sqrt{3}.$$